

Õpetajate Lehe küsimused. Kommentaarid.

Tutvustuseks lasteaiaõpetajatele – millega Lasteaednike Liit tegeleb. (mis on eesmärk, kui palju võiks lasteaednikke liidus olla)?

KOMMENTAAR - Eesti Lasteaednike Liit on ühendus, mis koondab alushariduse spetsialiste, eelkõige õpetajaid, juhte, õpetaja abisid ja teisi alushariduse valdkonnaga seotud inimesi. See on ühenduse tugev külge. ELAL on tegutsenud 20 aastat ja on avatud koostööks kõigi alushariduse valdkonnas tegutsejatega. Paljud liikmed kuuluvad Ühendusse selle loomisest alates ja rõõmustab see, et iga kuu ühineb meiega uusi liikmeid Eesti erinevatest maakondadest. Liikmete hulgas on väga hinnatud igasuvised lasteaednike suvekoolid ja seminarid.

Liitu võiks kuuluda vähemalt 75% kogu Eesti lasteaiaõpetajaskonnast. Siis oleks tagatud Liidu esindajate objektiivne arvamus, ühised seisukohad - lasteaednike huve esindades on võimalik olla arvestatav koostöö partner kohalikele omavalitsusele, valitsusele ja kaasa rääkida ning seista kogu alushariduse valdkonna, ennekõike laste parema olukorra eest. Eeskujuks oleme võtnud Soome, kus peaaegu kõik lasteaednikud kuuluvad lasteaiaõpetajate liitu.

Kavas on algatada mitmed olulised arutelud nagu liitühised lasteaiaõpetajate abistavate töötajate kvalifikatsioon ja osalemine töös lastega; õpetajate töö ja kohustuste kaardistamine.

Liidu praegune tegevus on suunatud:

- kontaktide loomisele ja koostöö arendamisele teiste maade, esmajärjekorras Põhjamaade samalaadsete liitude ja organisatsioonidega;
- lasteaednike esindamisele, ühtsustunde tugevdamisele, huvide kaitsmisele ;
- lasteaednike täiendõppevõimaluste mitmekesistamisele;
- koostöö arendamisele teiste õpetajate ja lastevanemate ühendustega, alushariduse arendamise ja korraldamisega seotud organisatsioonide ja ametkondadega, alushariduse spetsialiste koolitavate õppeasutustega ja täiendõpet pakkuvate koolitusasutustega;
- koostööpartnerite kaasamisele ja liikmeskonna suurendamisele;
- alusharidust puudutavate otsuste kujundamisel kaasarääkimisele;
- liidu juhatuse ja volikogu peamine ülesanne on tagada liidu areng ja koostöö.

Millised on liidu hinnangul hetkel kõige suuremad probleemid lasteaedades – liiga suured rühmad, palgaküsimus, kutse maine?

KOMMENTAAR – Suurim probleem on muuta lasteaia töökorraldus paindlikuks, et pakkuda võimalikult parimaid arengutingimusi igale lapsele, heal tasemel tuge lastevanematele ja toetada õpetajate tegevust õppekava rakendamisel. Lasteaedade materiaalsed ja rahalised võimalused on väga erinevad tulenevalt kohalike omavalitsuste võimalustest, otsustajate prioriteetidest, arusaamadest, teadmistest, valdkonna tundmisest - seetõttu on eriti oluline

leida paindlikke lähenemisi lasteasutuste töökorralduses. Suuremat paindlikkust on vaja ka oma lastele lasteaiakohta soovivate perede vajaduste arvestamisel.

Kõik küsimuses esitatud märksõnad on olulised teemad ja vajaksid pikemat käsitlemist, lahtirääkimist.

Laste suur arv rühmades on probleemiks seal kus on suurendatud laste arvu üle seaduses lubatu ja seda eriti olukorras kus tegelikult tingimusi selleks pole (Ühe rühmatoaga rühmad näiteks). Kuigi 2008 a. riiklik õppekava on varasemast lapsekesksem ja tähtsustab rohkem laste individuaalsuse, nende huvide ja soovidega arvestamist, siis tegelikkuses saab takistuseks ikkagi liiga suur laste arv rühmas. Õpetajal ei ole piisavalt aega ega võimalusi iga lapsega individuaalseks tegelemiseks ja õpetaja abid on siiski valdavalt pedagoogilise haridusega ja hõivatud rohkem koristustööde, hooldustööde ja laste toitlustamisega. Kui aga õpetajaabidele tulevad lastega tegelemise kohustused, siis tekib kohe töö tasustamise probleem. Kindlasti on ka asutusi ja rühmi, kus juba toimub tihe ja heal tasemel meeskonna töö ja õpetaja abideks on õnneliku võimaluse korral pedagoogilise haridusega või vähemalt pedagoogilise täiendkoolituse läbinud (Hea Alguse rühmad) inimesed. Pikemas perspektiivis võiks siiski olla eesmärgiks, et lastega rühmas töötavad õpetaja kvalifikatsiooniga õpetajad ja kutseõppekava tasemel pedagoogilise ettevalmistuse saanud õpetaja abid või abiõpetajad.

Munitsipaallasteasutustes töötavate lasteaednike, laste ja lasteaiakohta oma lapsele taotlevate perede probleemid on ilmselt sarnased kogu vabariigis. Alustades sellest, et kohti ei suudeta luua kõigile soovijatele ja lasteaednike palkasid omavalitsused oma parema äranägemise järgi kasvatavad või kahandavad, lõpetades lasteaedade amortiseerunud hoonete ja tühjavõitu väsinud õuealadega. Haiguslehel või koolitustel viibivaid kolleege tuleb üha tihedamalt tasuta asendada. Enamasti ei ole puudu õppevahenditest kuid mänguasjade külluse üle kurta igal pool enam ei saa. Samas on meeldivalt palju ka heal järjel olevaid asutusi.

Tihti on nendes suurtes rühmades ka erivajadusega lapsed, kellel ei ole paberid korras ja nad on ühe lapse eest, mitte mitme eest ning nad vajaksid hädasti väiksemat kollektiivi ja tugiisikut. Probleemid erivajadustega laste märkamisel, toetamisel vajavad kindlasti eraldi lahtirääkimist ja käsitlemist.

PROBLEEMID erivajadustega lastega – toon need siia ilmestamiseks seda vajadust kuid jätkaks selle mõneks teiseks korraks

Lasteaeda tülles ei räägita laste erivajadusest, seda pole kirjas ka meditsiinilises kaardis (mida nüüd ei ole kohustuslik esitada). Vanemad püüavad pigem varjata diagnoose ja erivajadusi.

Kui õpetaja on märganud lapse puhul vajadust pöörduda mõne erialaspetsialisti poole, siis vanemapoolse soovitusel eiramise korral ei olegi õpetajal rohkem võimalusi ja laps jääb vajalikust abist võibolla ilma

Väga raske või võimatu on saada erivajadusega lapsele lasteaeda tugiisikut, isegi kui ta seda vajab ja tal on seadusest tulenev õigus.

*Erivajadusega laste probleeme tavarühmas ei lahenda ka kõikide õpetajate eripedagoogiline väljaõpe, ühe õpetaja kohta 20-24 last on **liiga palju**.*

Tegelikult ei arvestata erivajadusega last kolme lapse eest rühmas. Reaalselt on rühm ikkagi maksimaalselt täis, vastavalt hoolekogu otsusele kas 22 või 24 last.

Muukeelset last ei peeta erivajadusega lapseks.

Andekad jäävad tähelepanuta, kuna õpetajal on rühmas suur töökoormus.

Koolieelse lasteasutuse seaduses vanematel kohustused peaaegu puuduvad.

Erivajadusega lapsed on prioriteet ainult paberil.

Kindlasti vajab tähelepanu huviringidega seonduv lasteaia. Eelkõige turvalisuse küsimus: kes vastutab lapse eest ajal, kui ta viibib lasteaia, kuid reaalselt on huviringi juhendaja juures tegutsemas või teel rühmast huviringi ruumidesse ja tagasi rühma? Samuti ei saa õpetaja lastega õhtul õue minna, sest osad lapsed on ringis ning juhendajad neid õue ei saada..

Oluline on siin märkida lasteaednike soov, et laste elu korraldamine, oma lastele lasteaia kohta soovijatele selle võimaldamine omavalitsuste poolt ja võimalikult soodsate arengutingimuste loomine lastele suudetakse tagada poliitikaüleselt.

Kui võrrelda teiste riikidega (nt Soome, Lääne-Euroopa riigid), siis millisel tasemel on eesti lasteaia? Mis on meil näiteks sellist, mida mujal ei ole?

KOMMENTAAR – Arvan, et Eesti lasteaia ja lasteaiaõpetajad on üldjuhul heal tasemel. Hindame väga seda, et Eestis on kogu alushariduse süsteem haridusvaldkond, mis on taganud lasteaiaõpetajate väärtustamise, õpetajate heal tasemel koolituse. Lasteaiaõpetajate hea tasemega ettevalmistus on väga oluline kvaliteetse alushariduse tagamiseks. Samuti on hea riigi poolt toetatud regulaarne täiendkoolitus. Ka Euroopas on mitmetes riikides võetud suund selle poole, et alusharidus tervikuna oleks haridusvaldkond ega kuuluks osaliselt sotsiaalsüsteemi valdkonda (nt. Soomes, Saksamaal). Sarnaselt Euroopa teiste riikidega on ka Eestis viimastel aastatel palju tähelepanu pööratud õppekava arendamisele lapsekesksete põhimõtete rakendamiseks lasteaia, laste sotsiaalsete suhete ja oskuste ning enesekohaste oskuste toetamisele ja erivajadustega laste varasele märkamisele. Meil on vanast harjumusest osutatud suurt rõhku õppimisele ehk „akadeemiliste oskuste“ omandamisele ja eks see ole ka lastevanemate, kooli ja ühiskonna soovidest ning ootustest tingitud.

Eesti lasteade kiituseks võib öelda, et lapsed saavad lasteasutustes hea ettevalmistuse koolis õppimiseks, lapsed lähevad koolidesse rõõmsameelselt, julgelt on iseseisvad ja neil on säilinud soov õppida.

Meil on õppetöö planeerimine põhjalikum. Tundub ka, et ootused ja nõudmised nii lastele kui õpetajatele suuremad.

Tekkimas on tugisüsteemid ja nõustamisvõimalused lastele, õpetajatele ja lapsevanematele tugispetsialistide näol.

Eesti lasteaed on väga heal tasemel selles osas, mis puudutab spetsialistide olemasolu (muusika- ja liikumisõpetaja, logopeed. Samas rohkem ja rohkem tekib olukordi kus neid spetsialiste lihtsalt ei ole võimalik leida ja olemasolevad otsivad tasuvamat töökohta. Ka õppe- ja kasvatustegevuste kvaliteet on enamasti väga hea. Samas erinevus seisneb töökorralduses ja töötajate koolituses. Meil võib muu eriharidusega spetsialistist saada pedagoog 320 tunnise täiendkoolituse kaudu, kuid Soomes tuleks eriala õpinguid alustada ikka nullist. Meil on teistelt õppida hakkama saamist erivajadustega lastega ja muu emakeelega laste integreerimisega.

Uutes või põhjalikult renoveeritud lasteasutustes on sageli füüsilist ruumi (muusika ja liikumisõpetuse läbiviimiseks erinevad saalid) rohkem kui nii mõneski Soome, Rootsi, Norra lasteaia. Samas on muret tekitavalt palju ka renoveerimata lasteasutusi.

Meie lasteaias saavad lapsed 3 korda päeva sooja ja valdavalt kohapeal lasteaias kokkade valmistatud toitu. See on väga suur eelis. Lapsed saavad päeval vajadusel magada ja puhata. Lasteaiad on puhtad.

Mida teha selleks, et Eesti eri paikades töötavad lasteaednikud saaksid enam-vähem võrdselt palka (praegu käärid ju mitusada eurot.) On see reaalne, et palka hakkaks määrama riik, mitte KOV?

KOMMENTAAR - See eeldaks suuri ümberkorraldusi riiklikul tasandil. Selleks on vaja saavutada kokkulepe koolieelse lasteasutuse seaduse muutmiseks ja sätestada, et lasteaiapedagoogi palga alammäära kehtestaks vabariigi valitsus. See sõltub nii riigi kui KOV heast tahtest ja prioriteetidest. Praegune olukord, kus õpetajate, juhtide ja teiste spetsialistide palgad on maakonniti ühesuguse töö eest väga erinevad, on ebaõiglane. Nii alushariduse õpetajale kui kooli õpetajale on seatud riigi tasandil kvalifikatsiooninõuded ja õpetajaskond on need nõuded omalt poolt täitnud. Kahjuks on see ikka veel nii, et õpetajad ei kuulu riigi rahakamate inimeste hulka, kuid järjest keerulisem on sellise sissetulekuga toime tulla ja samal ajal säilitada optimism ja säde, mis meie igapäevatöö õnnestumiseks on väga oluline. Siin on oluline muutuda ka Lasteaednike Liidul tugevamaks ja ennekõike maakondlikul tasandil liikmelisust suurendada, et pidada kohalike omavalitsustega vastavaid tulemuslikke läbirääkimisi pedagoogide palga osas. Samas tuleb tunnustada, et Eestis on juba omavalitsusi, kes on võrdsustanud lasteaias pedagoogi palga kooli õpetaja palgaga. See on ka üks Liidu tegevussuundi.

Milline oleks ideaalne laste arv ühe täiskasvanu kohta rühmas?

KOMMENTAAR – Ühest ideaalset mudelit ilmselt ei ole. Palju sõltub konkreetse lasteaias töökorraldusest, õpetajat abistavate töötajate arvust ja kvalifikatsioonist, lasteaias lahtioleku aegadest ja lasteaiakohtade kasutamise vajadusest ja ajast. Igal õpetajal on piisav ettevalmistus saamaks hakkama nii suure kui väikese arvu lastega, aga oluline on siin juures juba eelpoolmainitud paindlikkuse printsiip – et kui on vaja teha rühmatööd või individuaalseid tegevusi, teha laste arengu analüüsimiseks vaatlusi jms. oleks õpetajal võimalik seda teha ja rühmas oleks samaaegselt piisavalt kvalifitseeritud töötajaid lastega tegelemas. Oluline on veel see, et lasteaias toimub õppekasvatustöö kogu lapse lasteaias viibimise ajal. (Sotsiaalsete oskuste kujundamine) Põhiline on aga tagada laste turvalisus ja järelevalve kogu päeva jooksul nii lasteaias ruumides kui laste õuealal viibides. Eks ta sinna 1:7/8 on, alla kolme aastaste laste puhul vähem, aga samas tuleb sellega arvestada, et kui rühmas on 24 last, siis realselt oleks ka rühmas 3 täiskasvanut korruga ja kõik on kompetentsed töötama ja vastutama laste eest. Probleem on veel selles, et meie lasteaiades õpetaja abid tegelevad valdavalt rühmaruumide koristamise, hooldustööde ja laste toitlustamisega. Seetõttu on õpetaja õuealal üksi korruga 20 – 24 lapsega ja esineb olukordi, et päris tihti ka muul ajal. Väidetakse, et nahunii kõik lapsed ei käi kohal kuid me ei saa eeldada ja töökorraldust üles ehitada sellele, et lapsed lahkuvad lasteaiast võimalikult vara või on palju haiged ja puuduvad. Kui juhtubki, et kohal on vähem lapsi saavad need lapsed jälle rohkem tähelepanu ja viibida vaiksamas keskkonnas.

Seda teemat on palju arutatud ja valdavalt arvataksegi, et laste arv ühe õpetaja ja kutseõppetasandil ettevalmistusega täiskasvanu kohta on 7 - 8 last, siis on võimalik nende kõigiga tegeleda, muidu juhtub tihti nii, et kogu täiskasvanu energia kulub tähelepanu enam vajavate ja nõudvate laste peale. Seda vähemalt pikema perspektiivis. Lähitulevikus peaksime püüdlema esialgu saavutada 10 last ühe õpetaja/ abiõpetaja/õpetajaabi kohta, st rühmas üheaegselt tööl kaks erineva pedagoogilise haridusega inimest (kõrgharidusega

õpetaja ja kutseõppe tasandil pedagoogilise ettevalmitusega õpetajat abistav töötaja) ja lapsi maksimaalselt 20.

Kas lasteaed peaks olema eelkõige kasvatus- või õpetusasutus? Viimane raamõppekava seadis keskmesse mängu, aga eks ennegi toimus õppetegevus eelkõige läbi mängu ...

KOMMENTAAR - eks ta ole ikka nii ühte kui teist. Kasvatus toimub läbi õppimise ja õppimine läbi kasvatus. Lähtudes kaasaegsetest kasvatusteaduslikest käsitlustest, siis me ei saa eelkoolieas eristada, et nüüd õpetaja kasvatab ja nüüd ta õpetab, õpetamine ja kasvatamine on omavahel väga tihedalt seotud. Seetõttu kasutataksegi õppekavas mõistet õppe- ja kasvatustegevus ja lasteaias toimub nii laste kasvatamine kui õpetamine koostöös lapse perekonnaga. Lasteaed ei ole kunagi pürginud ainult õppeasutuseks. Nii nagu varasemalt - toimub ka praegu õppimine läbi mängu, aga uues õppekavas on just eriti rõhutatud üldõpetuslike põhimõtteid ja lapse arengust lähtuvat lähenemist, lõimimist ja integreeritud tegutsemist mis on kesksed suunad ka teiste Euroopa riikide lasteaedade õppekavades.

Lasteaiast peab laps saama tugeva sotsiaalse pagasi, mitte niivõrd etteõpetatud teadmisi. Arvestades seda, millega tegelevad suured ja väikesed inimesed selles asutuses, on see nii õppe- kasvatus-, kui ka mänguasutus.

Lasteaed peab olema haridusasutus, kus toimub nii õpetamine kui kasvatamine. Viimases riiklikus õppekavas (29. mai 2008.a.) on uus § õpikäsitus, mis just rõhutab lasteaia tähtsust hariduse valdkonnas. Lasteaed on ennekõike haridus, mitte sotsiaalasutus.

Kas pooldate kohustuslikku koolieelset õpet kõikidele lastele?

KOMMENTAAR - mitmed riigid (Soome, Inglismaa, Prantsusmaa) on sellist süsteemi rakendanud. Uuringud on näidanud, et kvaliteetne alusharidus on seotud parema toimetulekuga koolis ja vähendab laste väljakukkumist põhikoolis. Eestis on laste alushariduses osalemise näitajad üsna kõrged, aga kohustuslik koolieelne õpe võimaldaks kvaliteetse alushariduse igale lapsele. Kohustuslik koolieelne õpe on eeskätt poliitiline otsustus - see on olnud ka Eestis päevakorral, aga materiaalsete ressursside puudumisel seda ei rakendatud.

Kindlasti teeb see esimese klassi õpetaja töö lihtsamaks kui kõik lapsed on saanud ühesuguse hariduse enne kooli, kuid samas koolieelne aeg on ikkagi rohkem lastele mängimiseks ja sotsiaalsete oskuste väljakujunemiseks, mida ju lasteaed võimaldabki.

Valdavalt lasteaednikud pooldavad sujuvat üleminekut lasteaiast kooli. Siis on väiksem tõenäosus, et mõni laps on ühiskonnas enne kooliaega on jäänud märkamata, seda eelkõige mõne erivajadusega laste puhul.

Kohustuslik koolieelne õpe võiks alata isegi 5-aastaselt. 5 aastase arengutsoon on jõudnud sinnamaale, et laps on valmis õppima, kollektiivis iseseisvalt tegutsema. Kuid sellega ei tohi määratleda alushariduse mõistet alates 5.- 6. eluaastast. Samas on siin suureks probleemiks see, et kui asi seatakse riigi poolt kohustuslikuks, siis peaks see ka lapsevanemale tasuta olema.

Kuidas on lasteaiaõpetaja kutse mainele mõjunud nüüd juba rohkem kui kümne aasta tagune ameti ümbernimetamine kasvatajast õpetajaks?

KOMMENTAAR - Kindlasti on see mõju olnud väga positiivne. Õpetaja on ikkagi kõrgharidusega spetsialist. Kasvataja on meist reaalselt iga lapsevanem ja kodanik. Seega on pisike nimetuse erisus väga suure väärtusega. Eesti lasteaiaõpetajatel on hea haridus ja lasteaiaõpetaja ametit peetakse oluliseks. Ka teistes Euroopa riikides on harvadel juhtudel ametinimetuseks "kasvataja", enamikes riikides on õpetajad ja samuti on õpetajal valdavalt kõrgharidus. Nimetuse muutmine oli tähtis sotsiaalse staatuse tõttu ühiskonnas. Aga lasteaiaõpetaja maine algab õpetajast endast, seda ei saa keegi teine nõ "tõsta" ega "langetada". Eesti Lasteaednike Liit tahab siin olla oluline eestvedaja, et läbi liidu tegevuse toetada lasteaiaõpetaja positiivset mainet ja küllap hakkab ka hea tahtmise korral töötasu ja puhkus olema võrdne vastutuse ja töö tähtsusega.

Samas ei oska öelda, kas amet on seetõttu muutunud populaarsemaks koolilõpetajate silmis, kuid tõsi on, et lasteaednike keskmine vanus on siiski üle 40a. paljud lahkuvad peagi töölt ja järjest vähem noori tuleb reaalsele tööle. Töötavad õpetajad tunnevad end hästi nimetades oma ametiks õpetaja, teatavad uhkusega oma töökohaks lasteaia olevat ja lapsed kutsuvad õpetajat tavaliselt nime pidi, nii nagu õpetaja neidki.

Mida soovite lasteaiaõpetajatele alanud aastaks?

Soovin et õpetajad oleksid uhked oma ameti üle ja väärtustaksid ka ise seda rohkem. Samuti et õpetajad julgeksid kõval häälel välja öelda oma arvamust uuenduste ja töökorralduse suhtes. Julgust enda ja laste eest seista. Jätkuvalt mängulusti, särasilmseid lapsi, elurõõmu, rahulolu tööst ja aega iseendale, meeldivaid üllatusi.

Jõuda sellisele tasemele oma arengus, et Liitu kuulumine on igapäevase auasi.